

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 kwietnia 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Wiesław Kozielowicz (przewodniczący)

SSN Małgorzata Bednarek

SSN Ryszard Witkowski (sprawozdawca)

Protokolant Olga Tyburc - Żelazek

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Jerzego Engelkinga,

w sprawie **A. W.**

oskarżonego z art. 286 § 1 k.k w zw. z art. 294 § 1 k.k. w zw. z art. 91 § 1 k.k. i in.,

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 29 kwietnia 2025 r.,

kasacji wniesionych przez prokuratora i pełnomocnika oskarżycieli posiłkowych

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Lublinie

z dnia 2 marca 2023 r., sygn. akt II AKa 191/20

zmieniającego wyrok Sądu Okręgowego w Lublinie

z dnia 21 stycznia 2020 r., sygn. akt IV K 490/17,

1. uchyla zaskarżony wyrok i sprawę oskarżonego A. W. przekazuję Sądowi Apelacyjnemu w Lublinie do ponownego rozpoznania.

2. zasądza od Skarbu Państwa na rzecz adw. A. B. Kancelaria Adwokacka w L., obrońcy z urzędu oskarżonego A. W. kwotę 2361,60 (dwa tysiące trzysta sześćdziesiąt jeden 60/100) złotych, tytułem wynagrodzenia za udział w postępowaniu kasacyjnym

przed Sądem Najwyższym i sporządzenie pisemnej odpowiedzi na kasację.

[J.J.]

Małgorzata Bednarek Wiesław Kozielowicz Ryszard Witkowski

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Lublinie wyrokiem z 21 stycznia 2020 r. sygn. akt IV K 490/17 uznał A. W. winnego tego, że:

1. w okresie od 1 czerwca 2009 r. do 10 października 2009 r. w L. i W., działając w krótkich odstępach czasu, w wykonaniu z góry powziętego zamiaru, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, reprezentując Zakład D. sp. z o.o. z siedzibą w S., nakłonił S. L. do zawarcia umowy o współpracę oraz zakupu udziałów w tejże spółce, wprowadzając go w błąd co do rzeczywistego zamiaru wykorzystania uzyskanych od niego środków finansowych oraz co do ustanowienia zastawu rejestrowego na linii technologicznej do produkcji estrów metylowych (biopaliw) tytułem zabezpieczenia zwrotu sumy uiszczonej przez pokrzywdzonego w ramach realizacji ww. umowy o współpracy, czym doprowadził S. L. do niekorzystnego rozporządzenia mieniem znacznej wartości w kwocie 1 060 000 zł, tj. dokonania czynu wyczerpującego dyspozycję art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 294 § 1 k.k. w zw. z art. 12 § 1 k.k. i za to, na podstawie art. 294 § 1 k.k. skazał go na karę 2 (dwóch) lat pozbawienia wolności;
2. w dniu 17 lipca 2013 r. w P. woj. [...], działając w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, wprowadził w błąd M. S. co do zamiaru i możliwości wyprodukowania oraz zbycia linii do produkcji estrów metylowych wyższych kwasów tłuszczowych typu LM 2 zgodnych z normą PN-EN 14214 przez Zakład D. sp. z o.o. z siedzibą w S., przez co doprowadził go do niekorzystnego rozporządzenia mieniem znacznej wartości w kwocie 1 475 930 zł., którą M. S. przekazał tytułem zapłaty za opisaną wyżej linię

technologiczną tj. dokonania czynu wyczerpującego dyspozycję art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 294 § 1 k.k.;

3. w dniu 2 września 2013 r. w O., działając w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, wprowadził A. K. w błąd co do zamiaru i możliwości wyprodukowania oraz zbycia linii do produkcji estrów metylowych wyższych kwasów tłuszczowych typu LM 2 zgodnych z normą PN-EN 14214 przez Zakład D. sp. z o.o. z siedzibą w S., czym doprowadził ją do niekorzystnego rozporządzenia mieniem znacznej wartości w kwocie 1 328 430 zł., którą A. K. przekazała tytułem zapłaty za opisaną wyżej linię technologiczną, adaptację budynku do potrzeb produkcji biopaliw oraz na zakup surowców, tj. dokonania czynu wyczerpującego dyspozycję art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 294 § 1 k.k.;
4. w okresie od maja 2013 r. do października 2013 r. w S. woj. [...], działając w krótkich odstępach czasu, w wykonaniu z góry powziętego zamiaru i w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, wprowadził A. K. 1, działającego w imieniu K. sp. z o.o. z siedzibą w L., w błąd co do możliwości wyprodukowania i dostarczenia mu efektywnie działającej linii do produkcji estrów metylowych wyższych kwasów tłuszczowych typu LM 2 zgodnych z normą PN-EN 14214, a dostarczył pokrzywdzonemu linię technologiczną nie spełniającą wymagań technicznych i wyprodukowaną niezgodnie ze specyfikacją, przez co doprowadził go do niekorzystnego rozporządzenia mieniem znacznej wartości w kwocie 246 000 zł, którą A. K. 1 przekazał tytułem zapłaty za opisaną wyżej linię technologiczną tj. dokonania czynu wyczerpującego dyspozycję art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 294 § 1 k.k. i w zw. z art. 12 § 1 k.k. i przyjmując, że wymienione wyżej czyny zostały popełnione w warunkach określonego w art. 91 § 1 k.k. ciągu przestępstw, na podstawie art. 294 § 1 k.k. w zw. z w zw. z art. 91 § 1 k.k. skazał oskarżonego na karę 3 (trzech) lat i 6 (sześciu) miesięcy pozbawienia wolności;

5. w dniu 10 czerwca 2014 r. w P. woj. [...], działając w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, wprowadził J. B. i M. K., działających w imieniu „A. sp. z o.o. z siedzibą w P., w błąd co do zamiaru i możliwości wyprodukowania oraz zbycia linii do produkcji estrów metylowych wyższych kwasów tłuszczowych typu LM 2 zgodnych z normą PN-EN 14214 przez Zakład D. sp. z o.o. z siedzibą w S., przez co doprowadził A. sp. z o.o. z/s w P. do niekorzystnego rozporządzenia mieniem znacznej wartości w kwocie 418 200 zł, którą to kwotę w/ w spółka przekazała tytułem częściowej zapłaty za opisaną wyżej linię technologiczną oraz usiłował doprowadzić A. sp. z o.o. z/ s w P. do niekorzystnego rozporządzenia mieniem znacznej wartości w kwocie 1 038 000 zł stanowiącej pozostałą część ceny nabycia linii do produkcji estrów metylowych, co jednak nie nastąpiło z braku funduszy w spółce „A. B. ”, tj. dokonania czynu wyczerpującego dyspozycję art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 294 § 1 k.k. w zb. z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 294 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.;
6. w dniu 27 sierpnia 2014 r. w S. woj. [...], działając w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, wprowadził P. B., działającego w imieniu „B.1. ” sp. z o.o. z siedzibą w J., w błąd co do zamiaru i możliwości wyprodukowania oraz zbycia linii do produkcji estrów metylowych wyższych kwasów tłuszczowych typu LM 2 zgodnych z normą PN-EN 14214 przez Zakład D. sp. z o.o. z siedzibą w S., a następnie doprowadził go do niekorzystnego rozporządzenia mieniem znacznej wartości w kwocie 1 599 000 zł, którą to sumę P. B. przekazał tytułem zapłaty za opisaną wyżej linię technologiczną, tj. dokonania czynu wyczerpującego dyspozycję art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 294 § 1 k.k. i przyjmując, że wymienione wyżej czyny zostały popełnione w warunkach określonego w art. 91 § 1 k.k. ciągu przestępstw, na podstawie art. 294 § 1 k.k. w zw. z art. 91 § 1 k.k. skazał oskarżonego na karę 2 (dwóch) lat i 8 (ośmiu) miesięcy pozbawienia wolności;
7. w dniu 20 kwietnia 2015 r. w J. woj. [...], działając w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, wprowadził P. B., działającego w imieniu „B.1. ” sp. z o.o. z siedzibą w J., w błąd co do zamiaru zapłaty za zbiornik do olejów o pojemności

60 000 litrów, a następnie nabył od P. B. wymieniony zbiornik nie dokonując zapłaty, przez co doprowadził tego pokrzywdzonego do niekorzystnego rozporządzenia mieniem w kwocie 36 900 zł, tj. dokonania czynu wyczerpującego dyspozycję art. 286 § 1 k.k. i za czyn ten na podstawie art. 286 § 1 k.k. skazał oskarżonego na karę 10 (dziesięciu) miesięcy pozbawienia wolności;

8. na podstawie art. 91 § 2 k.k. w zw. z art. 85 § 1 i 2 k.k. i art. 86 § 1 k.k. orzeczone wobec A. W. jednostkowe kary pozbawienia wolności połączył i wymierzył mu karę łączną 6 (sześciu) lat pozbawienia wolności;
9. na podstawie art. 46 § 1 k.k. orzekł wobec oskarżonego obowiązek naprawienia szkody wyrządzonej przypisanymi przestępstwami przez zapłatę stosownych kwot na rzecz pokrzywdzonych.

Od powyższego wyroku apelacje wnieśli obrońca oskarżonego oraz pełnomocnik oskarżyciela posiłkowego P. B., przy czym ten ostatni, zaskarżając wyrok na niekorzyść oskarżonego jedynie w części dotyczącej wymiaru kar jednostkowych oraz kary łącznej, zarzucił ich rażąco niewspółmierną łagodność.

Sąd Apelacyjny w Lublinie, po rozpoznaniu wniesionych apelacji, wyrokiem z 2 marca 2023 r. w sprawie o sygn. II AKa 191/20, zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że oskarżonego A. W. od dokonania zarzucanych mu czynów uniewinnił.

Kasację od wyroku Sądu Apelacyjnego w Lublinie na niekorzyść oskarżonego wniósł prokurator oraz pełnomocnik oskarżycieli posiłkowych.

Prokurator zaskarżonemu wyrokowi zarzucił rażące naruszenie przepisów prawa karnego procesowego mające istotny wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia, a mianowicie art. 7 k.p.k., art. 410 k.p.k., art. 424 § 1 pkt 1 k.p.k. w zw. Z art. 458 k.p.k. i art. 457 § 3 k.p.k., polegające na wydaniu w postępowaniu odwoławczym wyroku reformatoryjnego bez dokonania kompleksowej oceny wszystkich dowodów przeprowadzonych tak przed sądem pierwszej, jak i drugiej instancji, w szczególności zeznań wszystkich świadków, w tym osób

pokrzywdzonych, a zamiast tego ograniczenie się głównie do analizy jednego dowodu, to jest opinii specjalistycznej z zakresu technologii produkcji paliw płynnych wydanej przez biegłego D. B., którą to analizę wykonano w sposób powierzchowny, jednostronny i bez powiązania z innymi dowodami, co łącznie doprowadziło do wysnucia dowolnego wniosku, iż brak jest w sprawie wystarczających podstaw do przyjęcia, że oskarżony działał w stosunku do pokrzywdzonych w zamiarze bezpośrednim kierunkowym oszustwa przewidzianego w art. 286 § 1 k.k., a w konsekwencji do jego niesłusznego uniewinnienia od dokonania wszystkich siedmiu zarzuconych mu czynów i dodatkowo spowodowało negatywne skutki w zakresie możliwości przeprowadzenia prawidłowej kontroli kasacyjnej wyroku.

Natomiast adw. J. K. - pełnomocnik oskarżycieli posiłkowych sformułował następujące zarzuty:

1. rażącego naruszenie prawa materialnego - art. 286 § 1 k.k. przez błędne przyjęcie, że w zarzutach oskarżenia nie ujęto ustawowych znamion działania oskarżonego w celu osiągnięcia korzyści majątkowej co miało istotny wpływ na treść zaskarżonego wyroku, gdyż skutkowało uniewinnieniem oskarżonego, jakkolwiek z treści każdego sformułowanego zarzutu w stosunku do pokrzywdzonych S. L., M. S. oraz P. B.; okoliczność ta jednoznacznie wynikała i nie pozostawiała żadnych wątpliwości Sądowi pierwszej instancji oceniającemu działanie oskarżonych przez pryzmat całości dokonanych ustaleń faktycznych zgodnie z zasadą określoną w art. 2 § 2 k.p.k.;
2. rażącego i mającego istotny wpływ na treść wyroku naruszenia przepisów prawa karnego materialnego, a mianowicie art. 286 § 1 k.k., polegające na błędnym przyjęciu, a tym samym wprowadzenie w błąd pokrzywdzonego S. L., co do

dobrej sytuacji majątkowej i zawarciu umowy o współpracę oraz zakupu udziałów w tejże spółce, czym wprowadził go w błąd co do ustanowienia zastawu rejestrowego na linii technologicznej do produkcji estrów metylowych (biopaliw) tytułem zabezpieczenia zwrotu wskazanej sumy oraz rzeczywistego zamiaru wykorzystania uzyskanych od niego środków finansowych we wskazanej kwocie 1 710 000, co w konsekwencji doprowadziło do niesłusznego uniewinnienia oskarżonego;

3. rażącego i mającego istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisów prawa karnego materialnego, a mianowicie art. 286 § 1 k.k., polegającego na błędnym przyjęciu i wprowadzeniu w błąd pokrzywdzonego M. S. co do zamiaru i możliwości wyprodukowania oraz zbycia linii do produkcji estrów metylowych wyższych kwasów tłuszczowych typu LM 2 przez Zakład D. sp. z o.o. z siedzibą w S., a następnie doprowadzenie do niekorzystnego rozporządzenia mieniem znacznej wartości w kwocie 1 500 000 zł poprzez przekazanie tej sumy tytułem zapłaty za opisaną wyżej linię technologiczną co w konsekwencji doprowadziło do niesłusznego uniewinnienia oskarżonego;

4. rażącego i mającego istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisów prawa karnego materialnego, a mianowicie art. 286 § 1 k.k., polegającego na wprowadzeniu w błąd P. B., działającego w imieniu „B.1.” sp. z o.o., w błąd co do:

1. zamiaru i możliwości wyprodukowania oraz zbycia linii do produkcji estrów metylowych wyższych kwasów tłuszczowych typu LM 2 przez Zakład D. sp. z o.o. z siedzibą w S., a następnie doprowadził go do niekorzystnego rozporządzenia mieniem znacznej wartości w kwocie 1 599 000 zł poprzez przekazanie tej sumy tytułem zapłaty za opisaną wyżej linię technologiczną

2. co do zamiaru zapłaty za zbiornik do olejów o pojemności 60 000 litrów, a następnie doprowadził go do niekorzystnego rozporządzenia mieniem w kwocie 30 000 zł poprzez przekazanie wskazanej cysterny bez uzyskania zapłaty, co w konsekwencji doprowadziło do niesłusznego uniewinnienia oskarżonego,
3. rażącego i mającego istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisów prawa karnego materialnego, a mianowicie art. 286 § 1 k.k., polegające na błędnym przyjęciu co do możliwości wyprodukowania efektywnie działającej linii do produkcji estrów metylowych wyższych kwasów tłuszczowych typu LM 2, a następnie doprowadził go do niekorzystnego rozporządzenia własnym mieniem znacznej wartości w kwocie 246 000 zł poprzez przekazanie tej sumy tytułem zapłaty za opisaną wyżej linię technologiczną, a uzyskanie linii technologicznej niespełniającej wymagań technicznych i wyprodukowanej niezgodnie ze specyfikacją co w konsekwencji doprowadziło do niesłusznego uniewinnienia oskarżonego;
4. rażącego naruszenia prawa karnego procesowego, a mianowicie art. 4 k.p.k., art. 5 § 2 k.p.k., art. 92 k.p.k., art. 410 k.p.k., które miało istotny wpływ na treść wyroku Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 2 marca 2023 r., sygn. akt II AKa 191/20, polegające na dokonaniu dowolnej i błędnej oceny materiału dowodowego zgromadzonego w toku postępowania z naruszeniem wskazań wiedzy i doświadczenia życiowego, manifestujące się w wysnuciu błędnych wniosków z zeznań P. O. co do jego przekonania o sytuacji majątkowej i możliwości inwestycyjnych przez oskarżonego, co w konsekwencji doprowadziło do oczywiście niesłusznego uniewinnienia oskarżonego przez Sąd Apelacyjny w Lublinie;

5. rażącego naruszenia prawa karnego procesowego mogącego mieć istotny wpływ na treść orzeczenia, a mianowicie art. 457 § 3 k.p.k. i art. 424 § 1 pkt 1 k.p.k. w zw. z art. 458 k.p.k. poprzez wydanie wyroku zmieniającego rozstrzygnięcie Sądu I instancji co do istoty sprawy w oparciu o niepełną ocenę i analizę materiału dowodowego ograniczającą się do oceny zeznań świadków oraz niewskazanie rozważań dowodowych prowadzących do tak odmiennych wniosków w uzasadnieniu wyroku Sądu Odwoławczego, co skutkowało niesłusznym uniewinnieniem oskarżonego.
6. rażącego naruszenia prawa karnego procesowego mogącego mieć istotny wpływ na treść orzeczenia, a mianowicie art. 7 k.p.k. poprzez niedokonanie przez sąd II instancji oceny materiału dowodowego w sposób logiczny i zgodny z zasadami wiedzy i doświadczenia życiowego, a w szczególności polegający na:
 1. przyjęciu za wiarygodne wyjaśnień oskarżonego,
 2. przyjęciu, że zamiarem oskarżonego nie było wprowadzenie w błąd pokrzywdzonych, w sytuacji kiedy oskarżony wprowadził w błąd szereg pokrzywdzonych, był/jest osobą karaną i nigdy nie wywiązał się z zawartych umów z pokrzywdzonymi,
 3. przyjęciu, że pokrzywdzeni subiektywnie odczuwają, że zostali „skrzywdzeni” przez oskarżonego, podczas kiedy sposób działania oskarżonego pokazuje, że ten działał z zamiarem bezpośrednim uzyskania korzyści majątkowej i nie miał zamiaru wywiązać się z zawartych umów,oraz art. 433 § 1 i 2 k.p.k., art. 457 § 3 k.p.k. i art. 5 § 1 k.p.k. polegającego na ograniczeniu się przez sąd odwoławczy jedynie do ogólnikowego uzasadnienia

wyroku i niepoddaniu wszechstronnej analizie zarzutów sformułowanych w apelacjach pokrzywdzonych.

W obu kasacjach zawarto żądanie uchylenia zaskarżonego wyroku w całości i o przekazanie sprawy do rozpoznania – odpowiednio - Sądowi Apelacyjnemu w Lublinie do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym i Sądowi Okręgowemu w Lublinie.

Na rozprawie kasacyjnej uczestnicy postępowania podtrzymali swoje stanowiska wyrażone uprzednio w formie pisemnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacje prokuratora i pełnomocnika oskarżycieli posiłkowych w części dotyczącej zarzutów obrazy prawa procesowego okazały się zasadne i spowodowały skutek w postaci uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym. Sąd Najwyższy na podstawie art. 436 k.p.k. w zw. z art. 518 k.p.k. ograniczył przy tym zakres rozpoznania kasacji do tych tylko uchybień, gdyż było to wystarczające do wydania orzeczenia, a odnoszenie się do pozostałych byłoby bezprzedmiotowe dla dalszego toku postępowania.

Na wstępie zaznaczenia wymaga, iż w świetle przepisów obowiązującej procedury karnej nie podlega dyskusji uprawnienie sądu odwoławczego do dokonania odmiennej - od przyjętej przez sąd *a quo* - oceny zebranych w sprawie dowodów, a co za tym idzie czynienia własnych ustaleń faktycznych i w konsekwencji do wydania orzeczenia o charakterze reformatoryjnym. Rzeczne uprawnienie jest jednak warunkowane tym, że sąd odwoławczy w ramach kontroli instancyjnej po pierwsze, w sposób rzetelny rozpozna wszystkie wniesione skargi, a po drugie, wykaże, jakich to błędów i w odniesieniu do których to dowodów dopuścił się sąd orzekający w pierwszej instancji przy ocenie zebranego w sprawie materiału

dowodowego. Powinnością tego sądu jest bowiem zweryfikowanie znaczenia tych dowodów, które dały asumpt do zmiany orzeczenia, poprzez ich konfrontację z pozostałymi dowodami, zwłaszcza tymi, które dla sądu I instancji stanowiły podstawę przyjęcia odmiennych ustaleń co do zrealizowania przez oskarżonego, przedmiotowym działaniem, wszystkich znamion wymaganych dla uznania jego sprawstwa zarzucanego mu czynu. Równocześnie sąd ten powinien skonkretyzować podjęte na podstawie tej oceny owe odmienne ustalenia faktyczne, obrazujące przebieg zdarzenia [por. wyroki Sądu Najwyższego (dalej SN): z 7 marca 2023 r. sygn. akt III KK 615/22; z 10 stycznia 2018 r. sygn. akt V KK 247/17; z 27 lutego 2019 r. sygn. akt V KK 78/18; z 2 października 2020 r. sygn. akt V KK 450/19; z 7 września 2022 r. sygn. akt IV KK 136/22; z 22 listopada 2022 r. sygn. akt I KK 186/21, czy też postanowienie SN z 3 marca 2022 r. sygn. akt V KK 379/21]. Sąd odwoławczy w takim wypadku musi zatem przejąć na siebie określone obowiązki sądu I instancji, co oznacza, iż w odniesieniu do dokonanych zmian sporządzone uzasadnienie takiego rozstrzygnięcia musi spełniać wymogi stawiane uzasadnieniom wyroków sądów pierwszej instancji. Musi zawierać argumentację stanowiącą rezultat dokonania kompleksowej oceny pełnych materiałów dowodowych pozyskanych i przedstawionych w postępowaniu na wszystkich jego etapach oraz ich omówienia, zgodnie z dyspozycją art. 410 k.p.k., ze szczególnym uwzględnieniem oceny ich wymowy i znaczenia, a także płynących z nich wniosków (por. T. Grzegorzcyk. *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*. Warszawa 2008, s. 985; wyroki SN: z 15 grudnia 2022 r. sygn. akt IV KK 146/22; z 9 maja 2017 r. sygn. akt V KK 63/17). Sąd odwoławczy nie może w takiej sytuacji pominąć konieczności przedstawienia rozważań dotyczących wiarygodności poszczególnych dowodów oraz wskazania faktów ustalonych na ich podstawie i ograniczać się do wyeksponowania tylko określonej okoliczności, którą traktuje jako wyłączną przyczynę swojego rozstrzygnięcia. Także art. 457 § 3 k.p.k. obliguje ów sąd, by w uzasadnieniu swojego wyroku zawarł argumenty wskazujące na to, czym kierował się, wydając rozstrzygnięcie. Innymi słowy sposób rozumowania sądu winien znaleźć odzwierciedlenie w części motywacyjnej orzeczenia, spełniającej wymogi przewidziane nie tylko w art. 457 § 3 k.p.k., ale także w art. 424 § 1 pkt 1 k.p.k. W odniesieniu do tych dowodów, które stały się podstawą odmiennego orzeczenia sądu

I instancji wymóg ten nabiera szczególnego znaczenia, a przestrzeganie tych reguł jest niezwykle istotne, bowiem to treść uzasadnienia wyroku sądu odwoławczego, odzwierciedlająca proces myślowy organu orzekającego, który odmiennej oceny dokonywał, jest podstawowym wyznacznikiem możliwości sprawdzenia rzetelności przeprowadzenia kontroli instancyjnej zaskarżonego orzeczenia i weryfikacji prawidłowości ustalenia stanu faktycznego sprawy oraz dokonania jego trafnej oceny prawnej. Ma to tym większe znaczenie, że chodzi tu o wydanie wyroku prawomocnego, niepodlegającego już zwykłej kontroli instancyjnej.

Sąd Apelacyjny tymczasem nie dość, że akceptując dokonaną przez sąd I instancji ocenę dowodów, nie przedstawił jasno ustalonego przez siebie stanu faktycznego, to dokonując zmiany co do istoty wyroku sądu *a quo*, pominął wynikające z nich te okoliczności, które w ocenie sądu *a quo* w sposób niebudzący wątpliwości wskazywały na winę oskarżonego A. W., ograniczając się do odmiennej oceny jedynie fragmentu jednego dowodu – opinii uzupełniającej biegłego i to w sposób zniekształcający jego wymowę. Przyznał wprawdzie, iż „żadna z linii wytworzonych w ramach umów z pokrzywdzonymi nie była zdolna do produkcji estrów metylowych wyższych kwasów tłuszczowych typu LM 2 zgodnych z normą PN-EN 14214”, jednak pomimo tego uznał, iż ustalony w sprawie stan faktyczny nie daje wystarczających podstaw do przyjęcia, że w czasie nawiązywania z pokrzywdzonymi, będących przedmiotem niniejszego postępowania relacji gospodarczych, A. W. towarzyszył zamiar oszukania kontrahentów. Takie stwierdzenie jawi się jednak jako arbitralne, albowiem z opinii biegłego jednoznacznie wynika, iż nawet postulowane w niej uzupełnienie stwierdzonych braków instalacji, prowadziło jedynie do tego, iż „*nie będzie można jednoznacznie stwierdzić, że przygotowana instalacja nie pozwala na produkcję biopaliw*”. To stwierdzenie nie zmieniało faktu, iż nadal żadna z poddanych badaniu linii produkcyjnych nie będzie dawała gwarancji uzyskania produktu w przemysłowej ilości o normatywnej zgodności. W opinii specjalistycznej biegłego literalnie takiego wniosku nie ma. Przywołana przez sąd *ad quem* konkluzja opinii biegłego koresponduje natomiast z oceną świadka M. J. – byłego głównego technologa Z. sp. z o.o. i współautora

innowacyjnych rozwiązań (k. 3236-3238), który w swoich depozycjach stwierdził, iż „*pokrzywdzeni zamiast linii produkcyjnych nabyli w rzeczywistości atrapy takowych*”. Z kolei trafność tej oceny znalazła praktyczne potwierdzenie w uzyskaniu oczekiwanej sprawności przez linię produkcyjną, wytworzonej i przekazanej firmie „K. ” sp. z o.o., dopiero po poczynieniu dodatkowych nakładów na jej uzupełnienie o wartości 500 000 zł.

W orzecznictwie przyjmuje się, że sprawca, który świadomie zataja przed kontrahentem obiektywnie istniejącą sytuację, która ma wpływ na możliwość realizacji warunków transakcji wynikających z umowy, wypełnia znamiona czynu z art. 286 § 1 k.k. Zatajenie informacji, iż w chwili zawierania umów oferowane linie typu LM 2 nie miały żadnej zdolności użytkowej - której *de facto* nigdy nie uzyskały, pozycjonuje zapewnienia dotyczące ekonomicznej opłacalności związanej z produkcją biopaliwa i towarzyszące temu niezgodne ze stanem rzeczywistym zabiegi rekomendacyjne, zaburzające proces oceny potencjalnych zysków i ryzyk związanych z realizacją tego przedsięwzięcia, a co za tym racjonalność podejmowanych przez inwestorów decyzji o nawiązaniu współpracy i poczynieniu stosownych nakładów finansowych, jako świadome wprowadzanie w błąd w drodze celowego wywołania błędnego wyobrażenia o okolicznościach decydujących o rozporządzeniu mieniem (*por. wyrok Sądu Najwyższego z 3 marca 2021 r. sygn. akt V KK 609/19*). Oczywiście jest bowiem, iż zdolność do wytworzenia biopaliwa i skala produkcji były obiektywnie newralgicznymi parametrami, warunkującymi nie tyle możliwość, ile zasadność realizacji poszczególnych transakcji, realizowanych w latach 2009-2014. Gdyby pokrzywdzeni, zawierający kolejne umowy, wiedzieli, że użyteczność prezentowanej technologii nie jest sprawdzona w praktyce, a wytworzone linie produkcyjne są wadliwe, gdyż nie odpowiadają specyfikacji i w efekcie nie gwarantują na dzień ich podpisania stopnia sprawności na poziomie gwarantującym wywiązywanie się przez oferenta z zobowiązań, to z pewnością nie zawarliby tych kontraktów i nie nawiązaliby współpracy, przede wszystkim zaś nie poczyniliby nakładów finansowych, wielokrotnie przewyższających rzeczywiste wdrożeniowe potrzeby. Takie świadome zatajenie istotnych okoliczności pozbawiało

pokrzywdzonych możliwości wyznaczenia indywidualnie akceptowalnego poziomu ryzyka ekonomicznego immanentnie związanego z prowadzeniem działalności gospodarczej i realizowanymi w jej ramach inwestycjami, a sprawcę - odwołania się do kontratypu dozwolonego ryzyka gospodarczego. Pozbawiało bowiem realizacją tego przedsięwzięcia gospodarczego branżowej sytuacyjnej typowości i obiektywnej racjonalności, a przede wszystkim wspomnianego ryzyka, miana dozwolonego. Wystąpienie takiego kauzalnego powiązania przesądza o istotności takiego wprowadzenia w błąd, w szczególności dla ustalenia strony podmiotowej czynu zabronionego. Celem zawieranych kontraktów był przecież zysk, w opisanej sytuacji niemożliwy do osiągnięcia. W takiej zaś sytuacji nie ma konieczności wykazywania jeszcze innych okoliczności świadczących o wprowadzeniu pokrzywdzonych w błąd (*por. np. wyrok SN z 6 grudnia 2017 r. sygn. akt V KK 240/17*). Przypomnieć należy, iż dla bytu przestępstwa oszustwa jest obojętne, czy pokrzywdzony mógł lub powinien był sprawdzić prawdziwość twierdzeń sprawcy, nie jest nawet istotne, że pokrzywdzony mógł wykryć błąd przy dołożeniu znikomej nawet staranności; podobnie bezkrytyczność i łatwowierność pokrzywdzonego nie wyłącza karygodności wprowadzenia w błąd. Na gruncie art. 286 § 1 k.k. sąd nie bada tego, czy pokrzywdzony dopełnił należytej staranności w związku z dokonaniem rozporządzenia mieniem, ale bada czy druga strona zachowała się uczciwie i nie doprowadziła go w błąd albo nie wykorzystała jego błędu celem doprowadzenia do niekorzystnego rozporządzenia mieniem (*por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z 30 maja 2022 r. sygn. akt II AKa 152/19*). W orzecznictwie sądów powszechnych i Sądu Najwyższego konsekwentnie przyjmuje się też, że na gruncie art. 286 § 1 k.k. nie jest istotne, że pokrzywdzony mógł błędu uniknąć, czy też nie zachował należytej staranności. Rację zatem należy przyznać autorom kasacji, że niezależnie od tego, iż sąd odwoławczy zaniechał dokonania stanowczych ustaleń faktycznych, to odstępując od wymaganej w okolicznościach tej sprawy wszechstronnej i wnikliwej oceny zebranych dowodów niezasadnie odwołał się do dyrektywy *in dubio pro reo*, czym naruszył art. 5 § 2 k.p.k.

W świetle powyższego nie da się nie zauważyć, iż uzasadnienie zaskarżonego kasacjami wyroku sądu odwoławczego jest nie tylko niezwykle lakoniczne i niepełne, ale i częściowo błędne, przez co nie spełnia wymogów art. 424 § 1 k.p.k. jak i art. 457 § 3 k.p.k., co trafnie podniesiono w obu skargach. Treść uzasadnienia zaskarżonego kasacją wyroku wskazuje, że Sąd Apelacyjny w Lublinie wynikających z tych przepisów obowiązków nie zrealizował w sposób, który pozwoliłby na akceptację jego rozstrzygnięcia, a tym samym uznania za niezasadną kasacji oskarżyciela publicznego i pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego. Literalna treść uzasadnienia reformatoryjnego rozstrzygnięcia wskazuje, iż powodem uniewinnienia oskarżonego były ujawnione w sprawie wątpliwości, co znalazło wyraz w ogólnikowym stwierdzeniu, iż "ustalony w niniejszej sprawie stan faktyczny nie daje wystarczających podstaw do przyjęcia, że w czasie nawiązywania z pokrzywdzonymi, będących przedmiotem niniejszego postępowania relacji gospodarczych, A. W. towarzyszył zamiar oszukania kontrahentów" i w związku z tym wyczerpał znamiona przestępstwa z art. 286 § 1 k.k. Analiza uzasadnienia wyroku ujawniła jednak, iż wątpliwościom tym nie towarzyszy próba dokonania stanowczych ustaleń faktycznych w obrębie strony podmiotowej przestępstwa oszustwa, dokonanego przez sprawcę nieprzyznającego się do winy, przy ustaleniu zamiaru którego należy brać pod uwagę wszystkie okoliczności, na podstawie których można byłoby wyprowadzić wnioski co do realności wypełnienia obietnic złożonych przez sprawcę osobie rozporządzającej mieniem, a w szczególności jego możliwości finansowe, skalę przyjętych zobowiązań, które ma świadczyć z niekorzyścią dla siebie sprawca na korzyść rozporządzającego mieniem, zachowanie się sprawcy po otrzymaniu pieniędzy, towarów lub usług, jego stosunek do rozporządzającego mieniem w związku z upływem terminów płatności, z jednoczesną oceną przy zwłoce płatności zmian w sytuacji materialnej sprawcy na niekorzyść oraz przyczyn takiego stanu rzeczy. W uzasadnieniu zaskarżonego wyroku próżno szukać wypowiedzi sądu *ad quem* w tej materii. Nie stanowi jej z pewnością ani w ujęciu jednostkowym, ani kompleksowym przywołane ogólnikowe stwierdzenie, że „ustalony w niniejszej sprawie stan faktyczny nie daje wystarczających podstaw do przyjęcia, że w czasie nawiązywania z pokrzywdzonymi, będących przedmiotem niniejszego postępowania relacji gospodarczych, A. W.

towarzyszył zamiar oszukania kontrahentów” i w związku z tym wyczerpał znamiona przestępstwa z art. 286 § 1 k.k. W analizowanym stanie dowodowym trudno uznać też tę wypowiedź za adekwatną i rzeczową replikę sądu odwoławczego na odmienne zapatrywania i konkretne argumenty podniesione w przedmiotowym zakresie w uzasadnieniu zmienionego wyroku sądu *meriti*, chociażby odnośnie oceny realności/pozorności ukierunkowania opisanych wyżej działań A. W. na uruchomienie produkcji biopaliwa. Ta pierwotna okoliczność czyni zaskarżone orzeczenie wydanym z rażącą obrazą przepisów art. 7 k.p.k. i art. 410 k.p.k., mogącą mieć istotny wpływ na treść wydanego wyroku (por. *postanowienie SN z 28 grudnia 2017 r. sygn. akt II KK 298/17; wyroki SN: z 10 stycznia 2018 r. sygn. akt V KK 247/17; z 27 listopada 2020 r. sygn. akt IV KK 577/19; z 19 marca 2024 r. sygn. akt II KK 162/23*). Zgodzić się bowiem należy ze skarżącymi, iż prawidłowa, zgodna z zasadami wiedzy, logiki i doświadczenia życiowego ocena relewantnych dla rozstrzygnięcia sprawy dowodów z wyjaśnień oskarżonego, zeznań pokrzywdzonych i świadka M. J., zobiektywizowanych zgromadzonymi w sprawie dokumentami, mogła prowadzić do zgoła innego rozstrzygnięcia. Sąd Apelacyjny, dokonując rozważań tych kwestii, nie powinien był więc ani lekceważyć niesprawności linii produkcyjnych, ani sprowadzając rzecz całą do wyłącznie cywilnego charakteru sprawy, stawiać oskarżeniu zarzutów, że nie przedstawiło wystarczających dowodów wskazujących na to, iż oskarżony, zawierając kontestowane umowy, nie miał zamiaru z nich się wywiązać.

W kontekście stwierdzonych braków części motywacyjnej zaskarżonego wyroku przypomnieć należy, iż jeżeli pisemne motywy orzeczenia są powierzchowne i pełne luk, to taka też była kontrola instancyjna zarzutów podniesionych w środku zaskarżenia (*wyrok SN z 19 stycznia 2022 r. sygn. akt I KK 11/21*). W takiej sytuacji zasygnalizowane na wstępie rozstrzygnięcie jest niezbędne dla urzeczywistnienia tak konstytucyjnego, jak i konwencyjnego standardu rzetelnego procesu (art. 45 ust. 1 Konstytucji w zw. z art. 176 ust. 1 Konstytucji oraz art. 6 EKPCz), którego norma zakodowana w treści art. 537a k.p.k. nie może ani ograniczać, ani też wyłączać (*zob. wyrok SN z 9 lutego 2021 r. sygn. akt III KK 175/20*). Trafności tych uwag nie

podważa brzmienie art. 537a k.p.k., zgodnie z którym nie można uchylić wyroku sądu odwoławczego z powodu niespełnienia przez uzasadnienie wymogów wskazanych w art. 457 § 3 k.p.k. Przepis ten nie może być bowiem interpretowany w sposób, który prowadziłby do przyznania Sądowi Najwyższemu kompetencji do przeprowadzenia w toku postępowania kasacyjnego pełnej kontroli odwoławczej. Takie postąpienie rażąco godziłoby w przepisy wyznaczające właściwość funkcjonalną sądów okręgowych i sądów apelacyjnych jako sądów odwoławczych oraz Sądu Najwyższego jako sądu kasacyjnego (art. 25 § 3 k.p.k., art. 26 k.p.k. i art. 27 k.p.k.). Byłoby ono również rażąco sprzeczne z treścią art. 536 k.p.k.

Stwierdzone uchybienia przepisom prawa procesowego, wskazane w podstawie prawnej zarzutów obu kasacji mianowicie art. 7 k.p.k. art. 410 k.p.k. art. 424 § 1 pkt 1 k.p.k. w zw. z art. 458 k.p.k. i art. 457 § 3 k.p.k., których się ten sąd dopuścił, mają charakter rażący, dlatego Sąd Najwyższy, uznając, że uchybienia te miały istotny wpływ na treść zaskarżonego wyroku, bowiem prowadziły do niesłusznego uniewinnienia oskarżonego od popełnienia zarzucanych mu przestępstw oszustwa, uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi Apelacyjnemu w Lublinie do ponownego rozpoznania. W postępowaniu ponownym Sąd ten, rozpoznając raz jeszcze apelację obrońcy oskarżonego, będzie miał na względzie powyższe wskazania i uwagi.

Kierując się powyższym, Sąd Najwyższy orzekł jak w wyroku.

[J.J.]

[r.g.]

Małgorzata Bednarek

Wiesław Kozielowicz

Ryszard Witkowski

